

принципи в повній мірі відображають специфіку *lex mercatoria* як правопорядку *sui generis*. Це означає, що в спеціальних принципах *lex mercatoria* знайшли своє відображення такі його невід’ємні риси, як гнучкість, універсальність та демократичність.

Сьогодні думка щодо значущості *lex mercatoria*, розділилася на два протилежні полюси. Її опоненти апелюють тим фактом, що право не може існувати без держави, вони зазначають, що право – це продукт держави, а оскільки *lex mercatoria* не є результатом діяльності держави, то воно не існує взагалі.

На мою думку це твердження не достатнє для обґрунтування заперечення важливості та раціональності використання сьогодні *lex mercatoria*, оскільки право не стільки результат діяльності держави, скільки результат плідної взаємної роботи суспільства. А тому, оскільки суспільство розробило дані норми, значить вони відчували в них потребу і ми не можемо їх заперечувати. Сьогодні *lex mercatoria* набирає все більшої популярності. Як показує практика, міжнародні комерційні арбітражі та національні суди, починають все більше звертатися до норм *lex mercatoria* в своїй діяльності.

Список використаних джерел:

1. Мережко О.О. “Теорія *lex mercatoria*”// Вісник Міжнародні Відносини – Випуск 13 – Київ 1999р.
2. Мережко О.О. “Загальні принципи права і *lex mercatoria*”// Вісник Міжнародні Відносини – Випуск 13 – Київ 1999р.
3. Оксана Білоус “Світоглядна проблематика концепції *lex mercatoria*”// Юридичний журнал – Випуск 4(130) – К. “Юстиніан” 2013р.

Мороз А.А.

студент,

Національний університет «Львівська політехніка»

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ОФШОРНИХ ЗОН

На сьогоднішній день міжнародні економічні відносини немислимі без такої економіко-правової категорії, як офшорна зона. Будучи суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності юридичні особи і фізичні особи – підприємці тісно співпрацюють з офшорними територіями як з метою розвитку свого бізнесу так, і для задоволення особистих та фінансових потреб. Для налагодження нормальної стабільної співпраці між офшорною зоною та суб’єктами підприємницької діяльності держав, необхідно укласти міжнародну угоду між офшорами та відповідною державою, тобто

закріпити вказані відносини на законодавчому рівні, таким чином перевести їх у правову площину. Однак, як свідчить аналіз окремих міжнародних угод та національних нормативно-правових актів, на сьогодні відсутня будь-яка систематизація правового забезпечення діяльності офшорних зон як економіко-правової категорії.

Дану тему досліджували Н.В. Вернадський, Ю.В. Сорокін, І.І. Галкін, Ю.О. Волкова, В.В. Батрименко, О.О. Кохович, В.М. Кміть, К.В. Крикуненко, О.В. Мірошніченко, Н.В. Москаєнко, О.К. Натюшина, О.О. Шуліга, Ю.Г. Козак, В.Н. Сліпець та інші науковці.

Не вдаючись до характеристики практичної діяльності офшорних зон, зупинимось лише на нормативно-правовому закріпленні та доктринальній оцінці цього явища. Враховуючи іншомовне походження терміну «офшор» (з англійської мови *off shore* – «поза берегом») існує проблема із правильністю його написання на українській чи російській мові. Термін «офшор» вперше з'явився в одній із газет на східному узбережжі США наприкінці 50-х років ХХ століття. Мова йшла про фінансову організацію, що перемістила свою діяльність на територію із сприятливим податковим кліматом. Таким чином походження терміну «офшор» не юридичне, а економіко-географічне.

У 1985 році адміністрація США видала інструкцію де дала визначення офшору та визнала офшорними тільки ті території які підпадали під певні ознаки, або хоча б під одну з них: наявність малого відсотку податку, або взагалі відсутність такого; підписання міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування; законодавче закріплення гарантій збереження таємниці; наявність розвинутої телекомунікаційної мережі.

Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про перелік офшорних зон», у світі діє біля тридцяти п'яти офшорних зон, відповідно до переліку від 2011 року [1].

У законодавстві України немає чіткого визначення офшорних зон, проте у Податковому кодексі України закріплено термін «нерезиденти що мають офшорний статус», який означає «нерезиденти, розташовані на території офшорних зон, за винятком нерезидентів, розташованих на території офшорних зон, які надали платнику податку виписку із правоустановчих документів, легалізовану відповідно консульською установою України, що свідчить про звичайний «не офшорний» статус такого нерезидента» [2].

Детально охарактеризувавши ознаки офшорної зони, можна виділити такі основні з них:

- **Нерезидентність.** Офшорна компанія не є резидентом країни, в якій зареєстрована, і як правило засновниками цих компаній в основному є іноземні громадяни, а управління бізнесом здійснюється з-за кордону.

- Конфіденційність. Характерною ознакою для офшорів є дотримання секретності фінансових операцій. Однак, більшість країн з офшорними зонами не захищають цю інформацію від розслідування, особливо коли розслідування здійснюється відповідно до міжнародного договору.

В той же час дані про стан банківських рахунків, фінансові операції та інша бізнес інформація є суворо конфіденційною і не підлягає розголошенню.

- Свобода валютних операцій. Для офшорних компаній не існує жодних обмежень на проведення операцій з іноземною валютою. Єдине обмеження, що накладається на фінансові операції у грошовій одиниці країни-реєстрації компанії. Поряд з цим, немає ніяких спеціальних вимог до надання фінансової звітності.

- Легкість доступу до зарубіжної банківської системи. Компанії з визнаною міжнародною репутацією можуть відкривати для своїх клієнтів рахунки в першокласних закордонних банках.

Діяльність офшорних територій базується на принципах: оподаткування, фінансової секретності, валютного контролю, легкості доступу до зарубіжної банківської системи, а також одним із важливих принципів діяльності офшорних територій є конфіденційність.

Особливої актуальності в останні роки, набула діяльність офшорних зон Кіпру, і зокрема, щодо надання конфіденційної інформації. Проаналізувавши міжнародні акти, необхідно згадати про те, що між Україною та Кіпром була укладена Конвенція про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи, у ст.24 якої говорить про «Обмін інформацією», тобто міститься норма про принцип фінансової секретності [3]. Вказана стаття зазначає, що інформація якою вони (договірні сторони) обмінюються, повинна бути секретною і обмеженою в доступі для третіх осіб і може надаватись лише правоохоронним органам.

Відповідно до угоди між Урядом Російської Федерації і Урядом Республіки Кіпр про уникнення подвійного оподаткування стосовно податків на доходи і капітал від 5 грудня 1988 року, в ст.26 теж оформлено таку умову як «Обмін інформацією», яка в свою чергу має прояв одних з ознак офшорних зон, а саме – фінансової секретності [4]. Вказана норма передбачає, що: «Будь-яка інформація, одержана Договірною Державою, вважається конфіденційною таким же чином, як і інформація, отримана в рамках національного законодавства цієї Держави, і може повідомлятися лише особам або органам (включаючи суди і адміністративні органи), зайнятим оцінкою або збором, примусовим стягненням або судовим переслідуванням щодо податків або розглядом апеляцій стосовно податків, на які поширюється Угода. Такі особи або органи використовують інформацію тільки для

зазначених цілей. Вони можуть розкривати інформацію в ході відкритого судового засідання чи при постановленні судових рішень».

Аналогічне положення закріплено в Угоді між Урядом Республіки Білорусь і Урядом Республіки Кіпр про уникнення подвійного оподаткування і запобігання ухиленню від сплати податків стосовно податків на доходи і майно.

Крім викладеного, необхідно звернути увагу на ряд проблем пов'язаних з функціонуванням офшорних зон. Зокрема, до них можна віднести:

- Створення елементів нестабільності у світовій економіці та фінансах, у зв'язку з можливістю накопичення в офшорних зонах великих обсягів капіталів;
- Створення умов для відтоку капіталів;
- Поглиблення і підтримка тіньової економіки;
- Погіршення соціальних процесів, що пов'язані з ухиленням від оподаткування за допомогою офшорних зон [5].

Контроль за діяльністю офшорних зон здійснює Організація з європейського співробітництва та розвитку. Вона наділена такою важливою функцією як ведення чорних списків офшорних територій, загалом, кількість яких сягає 35 територій. Основним критерієм включення офшорної зони до чорного списку є невідповідність їх законодавства міжнародним нормам і стандартам.

На підставі наведеного, можна зробити висновок, що офшорна зона – це один із видів вільних економічних зон, особливістю якої є створення для підприємців сприятливого валютно-фінансового та фіскального режимів, високий рівень та законодавчі гарантії банківської і комерційної секретності, лояльність державного регулювання. Під терміном «офшорна зона», загалом мається на увазі будь-яку країну з низькою або нульовою податковою ставкою на всі або окремі категорії доходів, наявність високого рівня банківської чи комерційної секретності, відсутність резервних вимог центрального банку або обмежень у конвертованій валюті. Крім цього, більшість офшорних зон має відносно прості вимоги щодо ліцензування і регулювання фінансових компаній і фірм. Особливістю офшорної юрисдикції є поширення пільгового режиму виключно на нерезидентів, які не здійснюють діяльність на території юрисдикції, і що найважливіше, забезпечення ефективного режиму фінансової секретності.

Список використаних джерел:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про перелік офшорних зон» від 23.02.2011 № 143. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-%D1%80>
2. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, №17, – 112 с.

3. Конвенція між Урядом і Урядом Республіки Кіпр «Про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи» від 08.11.2012 року. [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/196_016

4. Соглашение между Правительством Российской Федерацией и Правительством Республики Кипр об избежании двойного налогообложения в отношении налогов на доходы и капитал (Никозия, 5 декабря 1998 г.) [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakonbase.ru/content/nav/32470>

5. «Офшорні зони: проблеми та перспективи для економіки України» Коваль С.М., Шеремета М.О. Науковий керівник – Петрук О.Ф Україна, м. Чернівці, БДФЕУ.

Музика Я.І.

старший викладач,

Львівська комерційна академія

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ВСЕСВІТНЬОЮ МИТНОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

Після отримання Україною незалежності і з початком формування власної митної системи, питання про членство України в організації, яка займається міжнародно-правовим регулюванням митних відносин одразу ж стало на порядок денний. Єдиною глобальною міжнародною організацією, яка на той час займалась митними відносинами, була Рада Митного Співробітництва, створена у 1950 р. Експерти відзначали, що на той момент митна служба України була найбільш розвиненою у порівнянні з іншими країнами колишнього СРСР, оскільки мала власне митне законодавство, яке розроблялося і розробляється з урахуванням принципів, чинних у міжнародній практиці [1].

Відповідно, у 1992 році, Кабінет Міністрів України звернувся до Верховної Ради України із пропозицією приєднатися до Конвенції про створення Ради Митного Співробітництва 1950 р., і вказане питання було поставлене на порядок денний вісімдесят п'ятого засідання п'ятої сесії Верховної Ради України I скликання.

Доповідачем по цьому питанню від Кабінету Міністрів був О.М. Коваль – тодішній чинний голова Державного митного комітету. У своєму виступі, О.М. Коваль наголосив, що: «Державний митний комітет вважав, що приєднання України до Конвенції повинно розглядатися як прогресивний крок до співробітництва з розвиненими країнами Європи та світу, а також іншими країнами, що дозволить нашій державі самостійно утвердитись в одній з